

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЧЕРНІГІВСЬКИЙ КОЛЕГІУМ»
ІМЕНІ Т. Г. ШЕВЧЕНКА**

**НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ ТА
СОЦІОГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН ІМЕНІ О. М. ЛАЗАРЕВСЬКОГО**

Кафедра педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

Янченко Т.В.

**ПРОГРАМА
НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПРАКТИКИ**

Спеціальність 014 «Середня освіта (Історія)»

Освітня програма «Середня освіта (Історія)»

Програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Протокол № 1 від 30 серпня 2021 року

Розробник: **Янченко Тамара Василівна**, доктор педагогічних наук, доцент, зав. кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т.Г. Шевченка

Мова навчання – українська.

ПРОГРАМА НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ ПРАКТИКИ

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Науково-дослідна практики магістрів є обов'язковим компонентом освітньо-професійної програми і має на меті набуття студентом загальних та фахових компетентностей здійснення самостійної науково-дослідної роботи.

Предметом науково-дослідної практики є поглиблення навичок самостійної наукової роботи, розширення наукового світогляду студентів, дослідження проблем освітньої практики та вміння пов'язувати їх з обраним теоретичним напрямом дослідження.

Мета і завдання науково-дослідної практики

Метою науково-дослідної практики є набуття студентами досвіду самостійної науково-дослідної роботи та опрацювання методики її проведення, поглиблення теоретичних знань у освітньо-науковій сфері, формування вмінь і навичок опрацювання наукових та інформаційних джерел, формування вмінь оформлення результатів науково-дослідної роботи.

Студенти під час проходження науково-дослідної практики мають вирішити наступні **завдання**:

- ознайомлення зі структурою, науковою проблематикою та результатами наукової роботи закладів вищої освіти щодо обраного напрямку досліджень;
- формування компетентностей володіння методикою обробки та аналізу інформації;
- апробація основних теоретичних та практичних результатів і методичних рекомендацій магістерської роботи (у формі написанні наукових статей, тез, методичних рекомендацій тощо);
- набуття умінь написання наукових текстів у вигляді статей або тез до науково-практичних конференцій.

Обсяг практики

	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів ECTS	3	3
Кількість годин:	90	90

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми у результаті проходження практики магістранти мають оволодіти такими **компетентностями**:

ЗК 2. Здатність до оригінального та критичного мислення, аналізу і синтезу.

ЗК 4. Здатність до неперервного навчання, опанування нових знань та способів

мислення з високим ступенем автономії.

ЗК 5. Здатність до генерування нових науково-теоретичних і практико-спрямованих ідей, критичного осмислення проблем у галузі освіти, педагогіки, історії та на межі цих галузей знань, до пошуку ефективних шляхів виявлення та розв'язання проблем, пов'язаних з професійною педагогічною діяльністю у різних середовищах.

ЗК 6. Здатність ефективно використовувати усно/письмово державну мову в усіх сферах суспільного життя, іноземну мову для професійного спілкування та розуміння іншомовних професійних текстів.

ФК 1. Здатність розуміти наукові здобутки у сфері освіти, педагогіки та історії, враховувати їх у професійній діяльності та запроваджувати в освітній процес закладів загальної середньої освіти.

ФК 2. Здатність здійснювати наукові дослідження на засадах академічної доброчесності, опрацьовувати наукові та інформаційні джерела з педагогіки та історії, здатність до написання доповідей, статей.

ФК 8. Здатність до використання сучасних інформаційних технологій в освітньому процесі та в наукових дослідженнях.

У магістрантів мають сформуватися такі **програмні результати навчання:**

ПРН 3. Знання та розуміння теорії, методики і методології наукових досліджень з педагогіки та методики навчання історії на засадах академічної доброчесності.

ПРН 7. Здатність формувати у здобувачів освіти навички самостійної роботи.

ПРН 12. Здатність визначати та аналізувати актуальні проблеми та наукові досягнення в галузі освіти, педагогіки та історичної науки.

ПРН 13. Вміння визначати актуальні напрями педагогічних досліджень, виконувати оригінальні наукові дослідження з педагогіки та методики викладання історії на засадах академічної доброчесності, готувати наукові статті та доповіді з педагогічних та історичних наук, аналізувати інформаційні джерела.

ПРН 14. Здатність до творчої, самостійної діяльності, використання сучасних інформаційних і комунікаційних технологій, оцінювання та забезпечення якості виконуваних робіт, створення проєктів та їх публічного захисту.

Науково-дослідна практика повинна відповідати напряму наукових досліджень студента магістратури. Під час такої практики надається можливість використати адекватні методи та отримати відповідні результати досліджень, що їх проводить студент при написанні магістерської роботи (наукових статей, тез наукових доповідей).

Організація та проведення практики

Науково-дослідна практика проводиться в Національному університеті «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка.

Науково-дослідна практика проводиться у III семестрі протягом двох тижнів. Конкретний час проведення практики визначається наказом по Університету.

До програми практики (крім спеціальних питань) можуть входити участь в конференціях (настановчій та підсумковій), виконання індивідуальних завдань, оформлення та захист звіту з практики та іншої документації.

Керівниками науково-дослідної практики магістрів призначаються професори (доценти), які активно ведуть науково-дослідну роботу. У разі виконання студентом теми досліджень на межі галузей наук допускається призначення, крім наукового керівника, одного чи більше методистів.

Теми магістерських досліджень під час практики, список керівників і методистів обговорюються та затверджуються на засіданнях кафедри педагогіки і методики викладання історії та суспільних дисциплін або інших кафедр Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М.Лазаревського. Виконання індивідуальних науково-дослідних завдань студентами здійснюється з урахуванням обраної теми кваліфікаційної роботи в терміни, означені програмою науково-дослідної практики. Матеріали дослідження включаються до звіту з практики у відповідності з його структурою та обсягом.

Науково-дослідна практика для студентів магістратури і проводиться згідно з навчальним планом для денної та заочної форм навчання. Протягом проходження науково-дослідної практики та виконання основних завдань програми практики кожен студент повинен отримати конкретні наукові результати з обраної наукової проблеми, що будуть відображені у випускній кваліфікаційній роботі магістра.

Зміст науково-дослідної практики

Програма науково-дослідної практики студентів магістратури складається з наступних частин:

- формування індивідуального графіку проходження науково-дослідної практики та ознайомлення студента з вітчизняними та іноземними науковими та іншими джерелами літератури з метою доповнення та уточнення студентом бібліографічного списку літератури за обраним напрямом дослідження;
- виконання індивідуальних завдань, завершення написання тексту кваліфікаційної роботи;
- оформлення звіту про проходження науково-дослідної практики і його захист.

Завідувач кафедри призначає керівника науково-дослідної практики.

Для безпосереднього керівництва практикою кожного студента кафедра призначає методиста з числа викладачів тільки з науковим ступенем доктора або кандидата наук.

Основні завдання науково-дослідної практики відображаються в індивідуальному графіку та за відповідною формою.

Студент здійснює відмітки та записує зміст і обсяг виконаної роботи у

щоденник практики, а також її результати протягом всієї практики. Фактичне виконання засвідчує науковий керівник з відміткою про вчасність його представлення.

Результатом практики має стати отримання наукових результатів, які будуть використані у подальших наукових дослідженнях практиканта, на підставі яких буде завершено виконання кваліфікаційної роботи.

Індивідуальні завдання

1. Розробка індивідуального графіку проходження практики. Узгодження його з науковим керівником кваліфікаційної роботи та керівником практики від кафедри.
2. Ознайомлення з науковими напрямками роботи установи, у якій проходять практику.
3. Ознайомлення з іноземними та вітчизняними науково-інформаційними джерелами за спеціалізацією та доповнення та уточнення бібліографічного списку.
4. Завершення написання кваліфікаційної роботи (оформлення результатів емпіричного дослідження, написання висновків, оформлення роботи).
5. Виконання індивідуального завдання з обраної проблеми дослідження. Написання тез за обраною темою.
6. Оформлення звіту з практики.

Вимоги до оформлення звіту з науково-дослідної практики

Основним документом, що свідчить про виконання студентом програми науково-дослідної практики є письмовий звіт. Зміст звіту повинен розкривати знання і уміння студента, набуті ним у вирішенні питань, визначених метою і завданням практики. Звіт складається індивідуально кожним студентом.

Рекомендується наступна послідовність викладення матеріалу в звіті:

1. Титульна сторінка звіту.
2. Завдання.
3. Індивідуальний графік практики.
4. Зміст звіту із зазначенням сторінок.
5. Вступ.
6. Основна частина.
 - 6.1. Актуальність обраної теми кваліфікаційної роботи.
 - 6.2. Стислий аналіз науково-інформаційних джерел, проаналізованих практикантом за темою кваліфікаційної роботи магістра.
 - 6.3. Результати виконання кваліфікаційної роботи.
 - 6.4. Написання тез.
7. Висновки.

8. Додатки (науковий апарат кваліфікаційної роботи та тези в друкованому вигляді).

Оформлюється звіт за вимогами, які встановлені у інструктивних матеріалах НУЧК імені Т.Г. Шевченка.

Виконаний звіт з науково-дослідної практики здається на кафедру упродовж 5 днів після закінчення науково-дослідної практики. Підсумкова конференція призначається та проводиться керівником практики не пізніше 10 днів після закінчення практики.

Підведення підсумків практики

За результатами науково-дослідної практики проводиться залік. Атестація за підсумками практики проводиться на підставі письмового звіту та щоденника з практики, оформлених відповідно до встановлених вимог, та відзиву керівника практики. За підсумками атестації виставляється диференційована оцінка.

Письмовий звіт разом з іншими документами (щоденник, графіки, робочі записи, індивідуальне завдання), подається на рецензування безпосередньому керівнику практики у термін, який визначається кафедрою та регламентується нормативними й методичними документами з організації і проведення практики.

Переданий на кафедру та зареєстрований у встановленому порядку на кафедрі звіт перевіряється керівником практики. Якщо за результатами перевірки звіту виявлено його відповідність вимогам НУЧК імені Т.Г. Шевченка, звіт рекомендується до захисту

У випадку виявлення невиконаних робіт, невідповідності вимогам НУЧК імені Т.Г. Шевченка, звіт направляється на доопрацювання студенту.

Після перевірки поданого звіту керівником практики і при наявності позитивної оцінки, звіт з практики публічно захищається студентом.

Оцінка визначається з урахуванням своєчасності подання необхідних документів з практики, якості підготовленого звіту, виконання індивідуального завдання, рівня знань та рівня захисту студента за чотирибальною диференційною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») та шкалою ECTS, яка характеризує успішність студента.

Оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість і в залікову книжку студента та враховується підчас визначення стипендії разом з оцінками за результатами підсумкового семестрового контролю.

Підсумки науково-дослідної практики обговорюються на засіданнях кафедри та на засіданнях Вченої ради Навчально-наукового інституту історії та соціогуманітарних дисциплін імені О.М.Лазаревського.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ПРАКТИКИ

Оцінка проходження науково-дослідної практики складається із суми балів, які виставляються комісією на основі розгляду змісту звіту про практику та за підсумком усного захисту перед комісією основних положень, які входять до програми практики. Для коректного порівняння оцінок різного типу застосовуються зважувальні коефіцієнти.

Підсумкова оцінка знань, умінь та навичок студента, набутих на практиці, встановлюється за 100-бальною шкалою із подальшим переведенням її у чотирибальну шкалу оцінок.

Складовою загальної суми балів захисту звіту про практику є:

- 1) сума балів за зміст звіту про практику окремо за кожним структурним розділом програми практики;
- 2) бали безпосередньо за захист звіту про практику.

Шкала балів, які враховуються при виставленні підсумкової оцінки за практику

Кількість балів	Оцінка ЄCTS	Традиційна оцінка	Традиційна оцінка
90...100	A	зараховано	відмінно
83...89	B		добре
75...82	C		задовільно
68...74	D		
60...67	E		
35...59	Fx	не зараховано	незадовільно
менше 35 або не виконані інші умови допуску	F	не допущений	не допущений

Під час захисту звіту про практику комісія уважно розглядає зміст звіту про практику, виставляє бали за зміст кожного розділу, після чого задає студентові усні запитання, які дозволяють оцінити розуміння студентом викладених у змісті звіту про практику положень. Виставлена загальна сума балів переводиться у традиційну оцінку і заноситься у відповідні документи як підсумкова оцінка з проходження практики.

Критерії оцінки розділів звіту про практику (за кожний розділ)

I. Найвища якість розділу звіту (95-100% від максимальної кількості балів відповідного розділу) повинна відповідати таким вимогам:

- 1) повне та вичерпне викладення матеріалу, яке використовувалося при написанні студентом кваліфікаційної роботи (тез) під час практики;
- 2) наявність необхідних додатків, які вимагаються відповідним розділом практики (копії документів, аналітичні та статистичні матеріали тощо);
- 3) актуальність і достовірність поданої у звіті інформації;
- 4) дотримання вимог щодо змісту та оформлення структурних частин програми практики.

II. Посередня якість розділу звіту (50-95% від максимальної кількості балів відповідного розділу) визначається у випадку, якщо наявний хоча б один із зазначених нижче пунктів:

- 1) неповне викладення матеріалу або неповна відповідність змісту роботи вимогам програми практики (50-75% охоплення зазначених у програмі проходження практики за відповідними питаннями);
- 2) неповний склад додатків, які вимагаються відповідним розділом практики (50-75% необхідних додатків);
- 3) неактуальність або застарілість поданої у звіті інформації;
- 4) недотримання вимог щодо змісту та оформлення структурних частин програми практики.

III. Незадовільна якість розділу звіту (0-50% від максимальної кількості балів відповідного розділу) визначається у випадку, якщо наявний хоча б один із зазначених нижче пунктів:

- 1) одночасно присутні два чи більше критеріїв, що відповідають оцінці в 5 балів;
- 2) неповне викладення матеріалу або неповна відповідність змісту роботи вимогам програми практики (менше 50% охоплення зазначених у програмі проходження практики за відповідною дисципліною питань);
- 3) неповний склад додатків, які вимагаються відповідним розділом практики (менше 50% необхідних додатків);
- 4) недостовірність поданої у звіті інформації.

Критерії оцінки захисту звіту про науково-дослідну практику

I. Найвища якість захисту звіту про практику, яка оцінюється в 35-40 балів, повинна відповідати таким вимогам:

- 1) вільне володіння змістом роботи, яка проводилася на практиці, чітке розуміння суті обраної наукової проблеми та володіння здобутками науки у цій царині;

2) повне знання відповідного матеріалу, публікацій з обраної проблематики;

II. Захист звіту про практику оцінюється в 15-35 балів, якщо:

1) відносно захисту на найвищий бал немає відповідності хоча б одному з пунктів, зазначених вище, або якщо:

2) при розкритті змісту питання в цілому правильно за зазначеними вимогами зроблені значні помилки під час визначення терміну прийняття чи назви змісту в цілому правильно зазначеного інструктивного матеріалу.

III. Відповідь на питання оцінюється в 5-15 балів, якщо:

1) відносно відповіді на найвищий бал не зроблено розкриття двох чи більше пунктів, зазначених у вимогах до нього;

2) одночасно наявні обидва типи недоліків, які окремо характеризують критерій оцінки в 35-40 балів;

3) характер відповідей дає підставу стверджувати, що особи яка захищає звіт про практику, неправильно зрозуміла зміст практики і тому не відповідає на питання по суті, припустилася грубих помилок у змісті відповіді.

Під час оцінки звіту про практику в цілому додатково враховуються і впливають на загальну суму балів допущені недоліки та помилки, якими вважаються:

- неохайне оформлення роботи (вживання не загальноприйнятих скорочень, рукописний варіант звіту, незрозумілий почерк) (мінус 10 балів);

- помилки в оформленні звіту про практику порівняно з діючими вимогами (мінус 5 балів);

- помилкові статистичні та аналітичні дані, якщо розмір помилки незначний і в цілому не впливає на висновки, які зроблено у звіті (мінус 5 балів);

- використання застарілих науково-інформаційних джерел.

Під час оцінки звіту про практику в цілому додатково враховується і впливає на загальну суму балів трудова дисципліна студента під час проходження практики. При порушенні графіка і змісту проходження практики (зафіксованому в індивідуальному графіку) викладач може знизити оцінку:

- за одноразове порушення індивідуального графіку практики та відсутність без поважних причин (мінус 5 балів за кожний факт порушення);

- за несвоєчасність представлення на кафедру інформації про початок практики (мінус 10 балів);

- за несвоєчасність представлення на кафедру звіту про практику (мінус 5 балів).

Студент, котрий не виконав програму практики і отримав незадовільний відгук на базі практики або незадовільну оцінку при захисті звіту про практику, направляється на практику повторно або відраховується з Університету.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бірта Г. О. Методологія і організація наукових досліджень: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2014. 142 с.
2. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження. Київ: Наукова думка, 2008. 278 с.
3. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології. Київ: Світ, 2004. 147 с.
4. Ковальчук В. В. Основи наукових досліджень: навчальний посібник. Київ: ВД «Професіонал», 2004. 206 с.
5. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник. Київ: Кондор, 2006. 206 с.
6. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. / С. Е. Важинський, Т І. Щербак. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
7. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. / І. С. Добронравова, О. В. Руденко, Л. І. Сидоренко та ін. ; за ред. І. С. Добронравової (ч. 1), О. В. Руденко (ч. 2). Київ : ВПЦ «Київський університет», 2018. 607 с.
8. Мокін Б. І. Методологія та організація наукових досліджень : навчальний посібник. Вінниця : ВНТУ, 2015. 317 с.
9. Науково-педагогічне дослідження : навчальний посібник для магістрантів / Укладачі: Н.Н. Чайченко, О.М. Семенов, Л.М. Артюшкіна, О.М. Рудь. Суми: СОІППО, 2015. 190 с.
10. Сисоева С.О., Кристопчук Т.Є. Методологія науково-педагогічних досліджень: підручник. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с.
11. Янченко Т. Методологія та організація наукових досліджень: навчально-методичний посібник для студентів. Спеціальність 014 «Середня освіта (Історія)» Чернігів: НУЧК імені Т. Г. Шевченка, 2021. 70 с.
12. Методологія педагогічного дослідження. URL: <http://studentam.net.ua/content/view/3523/97/>.
13. Методологія педагогічного дослідження. URL: https://studopedia.com.ua/1_59351_metodologiya-pedagogichnogo-doslidzhennya.html.
14. Методологія і методи педагогічних досліджень. URL: https://pidruchniki.com/19120621/pedagogika/metodologiya_metodi_pedagogichnih_doslidzen.
15. Методологія та методика педагогічного дослідження. URL: https://stud.com.ua/46392/pedagogika/metodologiya_metodika_pedagogichnogo_doslidzhennya.